

Thiel Katalin

Húsvét elé – Hamvas Béla gondolatai az ünnepről

Manapság, amikor a járvány miatt oly sokaknak vált nehezzé az élete, amikor egyre erősödik a szorongás, a depresszió, a magány és az elbizonytalanodás, fokozottabban van szükség a szellemi táplálékra. A hétköznapok monotonitása, a bezártság, a rossz közérzet és a melankólia még inkább rávilágít a lélek gyötrelmeire, az ember kiszolgáltatottságára. Ilyen helyzetben még intenzívebben vágyunk az emelkedettségre, a lélek megtisztulására, az ünnepre.

A Húsvét a kereszténység legnagyobb ünnepe, amelyet megelőz a várakozás, a felkészülés, a feltöltődés és a testi-lelki megtisztulás időszaka. Különös jelentőséget tulajdonít mindennek, hogy ez az időszak a természet újjászületése is.

Hamvas Béla gondolatai az ünnepről szorosan kapcsolódnak kereszténység-felfogásához. Elgondolkodtató és sokak számára talán zavarba ejtő, hogy Hamvas Béla megkülönbözteti a keresztény vallás és a keresztény hagyomány fogalmát. *„A vallás az erényekben és a tisztaságban él. A hagyomány az emberben, a világban és a világegyetemben az eredeti lét helyreállítását valósítja meg.”* - írja a Scientia sacrába. Mit jelent ez? Legelső sorban azt, hogy a keresztény vallás közvetlenül az életre vonatkozik, a morálra, az életgyakorlatra, míg a keresztény hagyomány ennél szélesebb horizonton mozog, mert az ember számára megnyitja a „lét tágasságát”, azaz távlatokba helyezi az életet. Olyan feladat elé állítja az embert, amelynek megvalósítása túlmutat az élet közvetlenségén, a hétköznapi vágyakon és az érdekeken. Túlmutat népeken, civilizációkon, nemzeteken, amely feladat az embert szólítja meg, de ugyanakkor az egész emberiség nagy közösségének szól. A feladat nem más, mint hiteles életet élni az egyszerűség és az egyetemes egység jegyében autonóm, szabad személyekként. Másként szólva élni kell a véges életet a maga egyszerűségében, de mindig szem előtt tartva, hogy részei vagyunk a lét nagy egészének. Hogy nem lehetünk maradéktalanul boldogok, amíg szűkebb és tágabb környezetünkben sokak nélkülöznek, s kiszolgáltatottan, reménytelenségben tengetik életüket. *„A boldogságot csak az bírja el, aki elosztja. A fény csak abban válik áldássá, aki másnak is ad belőle.”* - vallja Hamvas Béla.

Szerinte a hétköznap kicsiny és látszólag közönséges mitológiáját kellene megérteni ahhoz, hogy az ünnepre készen legyünk. Mit is jelent ez? Reggel fölkelni, dolgozni, sietni, bosszankodni, helyt állni, *„szürkén, gépiesen, átlagosan, megdöbbenően józanul és hazugság nélkül és minden pátoszt kizárva.”* - írja. Az embernek fáradhatatlannak kell lennie ahhoz, hogy a hétköznap józan mitológiáját megértse. *„Nem szabad elfásulnia, s egy pillanatra sem szabad unatkoznia. Nem szabad kieresztenie kezéből az időt. Mindig van ok részvétre, csodálatra, segítségre, nevetésre. A hétköznap mitológiájának erénye az éberség.”* - tanítja.

Az éberség a keresztény hagyomány egyik alapszava. Olyan felelősségtudat kapcsolódik hozzá, amely túlmutat az egyéni érdekeken és a hatalomvágy minden formáján. Ez a felelősségtudat az egyetemes emberi közösség kialakításának roppant munkáján nyugszik.

Mint Hamvas írja: *„A közösség kezdete, hogy az egész emberiséget rám bízták, s érte felelős vagyok.”* Hogy kell ezt érteni? Semmiképpen sem úgy, hogy mások életébe - a jobbítás szándékával - mindenáron erőszakosan beavatkozni. Az erőszak tilos!

Egyetlen lehetőség, hogy példát mutatunk, hogy igyekszünk megformálni, tiszta életet élni az igazlelkűség jegyében tisztességesen, becsületesen. A példa a legerősebb hatás, még ha áldozattal is jár. Az áldozat elkerülhetetlen.

Jézus áldozata olyan erős példa, amely minden egyes embert magával ragadhat, mert *„az áldozat az embert a magasabb világ határán áttemeli.”* - vallja Hamvas. Az áldozat azonban

nincs alázat nélkül. Félreérti az alázat tartalmát az, aki itt valamiféle meghunyászkodásra gondol. Jézus alázata itt a létezés iránti alázatot jelenti. Ez az alázat annak felismerése, hogy minden létező fontos, legyen az ember, állat vagy növény, mert része a kozmikus nagy egésznek. *„Jézus tapasztalata, hogy Isten megismerésében ennél mélyebb pont nincs. Benne nincs mélyebb, mint az akarat, hogy alázatban éljen. Nincs mélyebb, mint, mint a készség az áldozatra.”*-írja.

Az áldozat lehetővé teszi az ember számára a magasabb léttel való azonosulást, lehetővé teszi az egyetemes emberi közösség létrejöttét. Ez a közösség Hamvas szerint az egyetlen hiteles és valódi közösség, a *„végleges egybeolvadás az isteni létben.”* Jézus megteremtette e közösség létrejöttének pusztán lehetőségét, most már az emberen múlik, hogy cselekedeteivel, életével, áldozatvállalásával, együttműködésével és igazlelkűségével munkálkodik-e eme közösség létrejöttén? Hamvas így fogalmaz: *„A közösség kezdete, mikor az emberben felébred a tudat: nem vagyok egyedül, és minden ember sorsával elszámolni tartozom.”*

Minden ember sorsával azonosulni, együttérezni és az önzésről lemondani azonban csak a szeretet segítségével lehet. Hamvas kereszténység-felfogásában a szeretet az, ami az evangéliumi értelemben vett egységet, az egyetemes összetartozást (a normalitást) fenntartja, amely a lét egészére nézve a rendet, az arányt, a szépséget és az igazságot összefűzi és kiegyensúlyozza. Ezért Hamvas számára a szeretet *„létművelet”,* a lét alapművelete, ami minden ünnep előfeltétele. Mint írja: *„Az Evangélium a szeretet életrendjének megvalósítását kívánja. A szeretet nem érzélem, nem érzélgés, nem kivételes állapot, nem szentség, nem magasrendűség: a szeretet a létezés eredeti normális állapota. Minden létezés alapállása.”*

Ez az alapállás azonban a megváltás állapota, amit *„második teremtés”*-nek nevez.

Az ünnep lényege éppen ezért az emberek közötti különbözőség feláldozása, az önző Én feladása, és a szeretet gyakorlása, mert az *„ünnep a kollektív lét megvalósulása”*. A hétköznapi szakralitásának értelme csak az ünnep alatt lepleződik le. *„Az ünnep lényege az áldozat”*.